

Е. С. ТЪБ
ПЪТЕШЕСТВИЕТО ЩЕ БЪДЕ
ДЪЛГО

Превод от английски: [Неизвестен], 1962

chitanka.info

Стенли седеше заедно с всички в общата каюта и пиеше вече трета чашка кафе, когато най-после се появи навигаторът. Хемридж беше мрачен. Той носеше листчетата с изчисленията.

— Ако и това е улов: от трите планети едната е твърде далеч, другата — твърде близо, само последната е подходяща — той взе чашката, която му подаде инженер Леман. — След двадесет и три седмици пътуване това съвсем не е много.

— И по-добре — забеляза Леман. — По-малко работа, по-скоро ще се върнем в къщи.

— Да, но колкото повече открием, толкова по-голяма ще е премията — възрази Клайен. Той се усмихна въпросително на Торн. — Нали, докторе?

Торн не отговори. Той гледаше през рамото на капитана листчето с цифри.

— Е, как ти се струва? Подходяща ли е, капитане? — запита той.

— Ще видим — Стенли разглеждаше намръщен данните. — Средна температура — тридесет и пет градуса по Целзий. Ледени върхове няма, океани също, само пустиня и останки от планини. Големи площи с растителност не се виждат — той погледна астронавигатора. — Успели сте всичко да забележите. Сигурно сме минали съвсем близо край нея.

— Твърде близо — отговори Хемридж, — провървя ни.

— Какво ще предприемем? — Леман се приближи към тях. — Ще я обиколим и ще направим телевизионни снимки или ще кацнем и ще се заемем с изследване? Колко време ни остава още, капитане?

— Не е много. Насам пътуването беше дълго, а ни чака и връщане. Трябва да пестим запасите — Стенли отмести листчетата и се облегна в креслото. — Вярно, остава ни още само една планета. Вие какво предлагате, Торн?

— Да обиколим планетата — веднага отвърна докторът, — както обикновено. Няма да бързаме, ще правим снимки. Може даже да се изпрати трасиращ снаряд и ще получим точния спектрален анализ на въздуха и на почвата. Не е необходимо да кацаме.

— Не съм съгласен — раздразнено каза Клайен. — От какво се боим, дявол да го вземе?! Лесно ще отбием всяко нападение. Ако там има разумни същества, налага се да узнаем повече за тях, а ако не, няма и от какво да се страхуваме.

— Позволете да ви напомня, че нашият кораб е разузнавателен — спокойно каза Стенли. — Нашата цел е да намерим планета от типа на Земята, годна за заселване. А за това съвсем не е нужно да кацаме на нея. Ако тя има нормална атмосфера и силата на тежестта не се отличава много от нашата, ако има вода за пиене и климатът е подходящ за живеене, ние ще отбележим, че може да бъде заселена. И това е всичко, което се иска от нас.

— Вече шест месеца седим затворени в тази кутия и най-малко още толкова ни предстои. Време е поне за разнообразие да се поразтъпчем — Леман погледна с надежда капитана. — Ще вземем всички предпазни мерки. Не сме деца — знаем какво правим.

— А какво е вашето мнение, Хемридж?

— Съгласен съм с Леман — отговори астронавигаторът. — Аз съм за кацане.

— Те са полудели — каза ядосано докторът. — Дявол да го вземе, Стенли, та те много добре знаят, защо не бива да кацаме. Това не е наша работа, а на колонистите.

Да, докторът, разбира се, беше прав. Това не е тяхна работа. Стенли въздъхна и се поизправи.

— Ще обиколим планетата и ще я филмираме — каза той твърдо.

Той се престори, че е зает с изучаване на данните: така можеше да не гледа изражението на лицата им.

Ако се съди по фотографиите, планетата не представляваше някаква особена находка: нито по-лоша, нито по-добра от другите. Силата на тежестта беше малко по-голяма, отколкото на Земята, кислородът във въздуха малко по-малко, вода имаше съвсем малко. Този нов свят не беше особено привлекателен за заселване: пустиня, оскъдна растителност, незначителни природни богатства. И все пак фотографиите показаха още нещо.

— Цивилизация! — Леман вдигна очи от снимките. — Гледайте, цивилизация!

— Къде? — Клайен се наведе над масата. — Нима има градове? Не може да бъде.

— Погледнете сами — Леман му подаде една снимка. — Виждате ли? Ето тук има вдлъбнатина, а там дълга линия, права, прекалено права. В природата такива няма. На тази планета има живот

или — поправи се той — е имало. Момчета, изглежда, най-после улучихме.

— Чакайте — Хемридж се стараеше да не се поддаде на ентузиазма, който завладяваше и него, ентузиазма на човек, посветил целия си живот в търсене на разумни същества по другите планети, но който никога не беше ги откривал.

— Ето ги — Леман побутна снимките към Хемридж. — Е, какво ще кажеш? Прав ли съм?

— От къде да зная? — Хемридж вдигна глава: в каютата влязоха Стенли и Торн. — Слушайте, капитане, вие нали разглеждахте тези снимки! Как мислите, прав ли е Леман? Нима това наистина са здания?

— Възможно е — предпазливо отговори Стенли, — но не можем да бъдем напълно уверени.

Той взе няколко снимки.

— Обърнете внимание на кръговете с неправилна форма, те действително приличат на постройки. А виждате ли линиите, които се отдалечават към периферията на кръга и постепенно изчезват? Напомнят марсианските „каналите“ — той сви рамене. — Но „каналите“, както е известно, се оказаха естествени пукнатини, образували се при свиването на кората на Марс.

— Тези в никакъв случай не са естествени — настояваше Клайен. В него заговори ученият. — Това не са пукнатини, та тук няма никаква ерозия и освен това линиите са необикновено прави.

Клайен погледна фотографиите.

— Приличат на тунели — бавно произнесе той, — на подземни тунели, които някога са били дълбоко под повърхността, а сега частично са се оголили. Ясно се виждат на лентата, чувствителна към топлинните лъчи. Затова мисля, че температурата в тях е по-висока, отколкото на повърхността.

— Но не забравяйте мащабите — запротестира Хемридж. — Кой може да построи такива тунели?

— А тези гигантски здания... — промърмори Клайен.

— Същества, способни да строят такива грандиозни съоръжения, трябва да са неизмеримо по-високоразвити от нас. — Леман изглеждаше потресен от откритието. — Какви размери!

— Това е стара планета — напомни Клайен, — не като Марс, но много по-стара от Земята. Напълно е възможно цивилизацията да се е

породила, разцъфтяла и угаснала. — Той погледна замислен фотографите. — Бих искал да знам какво се е случило с обитателите на тази планета.

— А защо да не предположим, че те и сега са там? — запита Леман. — Дори да допуснем, че са в стадий на отмиране, това съвсем не означава, че са вече измрели. Този свят е още способен да поддържа живот.

— Все пак ние не можем да твърдим, че тези линии означават изкуствени съоръжения и че на планетата има разумни същества. — Стенли замълча. — Във всеки случай ние не сме достатъчно подготвени за самостоятелни изследвания. След нас ще дойдат експедиции, ще докарат ескаватори, специалисти...

— И така, кацаме — прекъсна го Леман. Това не звучеше като въпрос, а като твърдо решение.

— Няма да кацаме — решително каза Торн.

Стенли въздъхна. Всеки път, когато заставаха пред прага на нов свят, възникваше един и същ спор. Инстинктът и чувството бяха за кацане, искаше им се да погледат, да докоснат; искаше им се да вдъхнат свеж въздух вместо газове без миризма, да усетят под краката си истинска, твърда почва, да се насладят на аромата на растенията. Логиката заповядваше да се държат по-далеч от чуждата атмосфера, от възможността за заразяване. Хладният разум казваше същото. Но бил ли е някога разумът по-силен от чувството?

— Ако решим да кацнем, рискуваме много — бавно започна Стенли. — Вие знаете, че не можем да се предпазим както трябва и, ако там, долу, има някаква болест, непременно ще се заразим. Вярно, на връщане ще бъдем и без това в шестмесечна карантина — той помълча малко. — Е, какво пък, рискувате собствената си глава. Щом настоявате, ще се спуснем.

Те се спуснаха.

Кацнаха на полюса и веднага пристъпиха към работа. Забравил колебанията си, Стенли също се разпали.

— Те са имали огромен ръст — каза една вечер Клайен, когато почиваха. — Не по-малко от пет метра, ако се съди по височината на помещенията и на съединителните тунели.

— И при това са били превъзходни инженери — със завист произнесе Леман. — Не разбирам как са успявали да строят такива

здания без опорни колони.

Само Торн не споделяше общия ентузиазъм.

— Но къде са все пак самите строители?

— Това не знаем — Клайен не скриваше раздражението си. — Тези развалини са много стари. Нима не разбирате това? Половин милион, а може би един милион години. За това време и най-здравият скелет би се превърнал на прах — той погледна Хемридж. — Направихте ли анализ на метала?

— Нищо не излиза — Хемридж беше явно разстроен. — Получи се съвършено непозната спектрографска картина. Мога да различа отделни метали, но сплавта не ми е известна. Тя няма никаква якост и повече прилича на пчелна пита, отколкото на плътно парче метал. При най-слабото нагряване се разтопи и почти нищо не остана. — Той се замисли. — А имате ли някаква представа как са изглеждали обитателите на тази планета? — обърна се той към Клайен.

— Споменах вече: те са се отличавали с голям ръст. Стълби нямат; това ме навежда на мисълта, че са имали няколко крайници. Стълбите са удобни само за двуноги: ако някога сте наблюдавали как се изкачва куче по стълба, ще разберете защо.

— Не е ли време да прегледаме осцилограмите? — намеси се Леман.

— По-късно — капитанът се обърна към Клайен. — Как напредва анализът на минералите?

— Както и предполагах, планетата не е богата на минерали — отговори геологът.

— Колонисти едва ли ще дойдат тук, но учените ще построят изследователска станция — Стенли се замисли. — Бих желал да остана и да видя какво ще излезе от това, но боя се, че дотогава ще успея да умра. Във всеки случай, скоро отлитаме.

— Как? — Хемридж беше поразен. — Това е невъзможно!

— Корабът ни е разузнавателен и не може да го държим вечно тук. Колкото по-скоро се върнем, толкова по-бързо ще излети истинска експедиция. В края на краищата това не е наша работа — капитанът се усмихна, като видя посърналите им лица. — Много жалко, разбира се, но няма какво да се прави. Остават ни още пет дни, така че побързайте и направете за това време, каквото е възможно.

Всичко беше готово за излитане. Щом шумът от двигателите наруши тишината, Хемридж се зае с инструментите си. Набеляза звездите, които трябваше да им сочат пътя към Слънцето, и като свери курса, даде знак. Стенли натисна бутона на таблото. Напрегнати секунди, едва забележимо завъртане, после пронизващ звук, въртяща се дъга на екрана — и ето отново се понасят из пустошта.

Сега летят към Земята.

Естествено, разговорите се въртяха все около забележителното откритие.

— За разкопките ще са нужни около десет години — каза Клайен. — Ще помоля да ме прехвърлят на тукашната станция. Вие не искате ли да се присъедините, Леман?

— Разбира се. На мен също ми е интересно да узная какво се е случило с планетата.

— Може би война? — уморено попита Хемридж. Той седеше прегърбен в креслото. По лицето му блестяха капчици пот.

— Не мисля — възрази Стенли. — Войната означава разрушение, а съоръженията... са напуснати, изоставени, но не унищожени. Жалко, че не ни се удаде да намерим още някакви следи на материална култура.

— Ние едва докоснахме горния слой, но и сега е ясно, че градът е построен на голяма дълбочина. По-надолу може да се открият складове, цехове... институти, музеи, библиотеки... — Клайен се усмихна при мисълта за това. — Никой досега не е откривал такъв голям подземен град. Нашето откритие означава... аз даже не мога да кажа колко е голямо то. Преди всичко сега знаем, че не сме единствените мислещи същества във Вселената; оказва се, интелектът не е някакво изключение, появило се само на нашата планета. А това означава, че неведнъж още ще срещнем разумни същества.

— Господ да им е на помощ, ако това се случи — раздражено каза Торн. — Ако само познаваха нашата история! Отдавна биха измрели.

— Циник — подхвърли Леман. — Не отричам, че сме вършили много грешки, но сега това е минало. Да, хората много са страдали, но в края на краищата човечеството от това само е спечелило. Как мислите вие, Хемридж?

— Не зная — тихо каза навигаторът. — Не съм твърде запознат с древната история. — Той се прозина. — Нещо съм уморен, ще отида да полегна.

Навигаторът стана с мъка и сега стоеше, като се поклащаше и често мигаше.

— Утре, като се почувствувам по-добре, ще довършим разговора. Но на другия ден Хемридж беше мъртъв.

Той лежеше по гръб в леглото си. Едната му ръка висеше надолу, колената му бяха леко повдигнати, лицето спокойно, както у всички умрели по време на сън.

— Кога се случи това? — попита потресен Стенли.

— През нощта — гласът на Торн звучеше дрезгаво и напрегнато. — Леман спи с него в една каюта. На сутринта го повикал, Хемридж не отговорил. Леман веднага изтича при мен.

Торн тежко пое дъх.

— Това не ми харесва. Във всеки случай умрял е от някаква неизвестна болест: нямаше болки, нито въобще никакви симптоми. — Торн се навъси. — Чакайте, забравих снощната вечер. Тогава той е бил вече болен, а аз нищо не съм забелязал. Помните ли как изглеждаше?

— Каза, че се чувствува уморен — спомни си Стенли. — Но това е обяснимо. Имаше много работа. А болката... той би могъл да не ѝ обърне внимание, просто да я забрави в разгара на работата. Това се случва. Опитайте се да изясните коя е причината за смъртта му.

— Ще се опитам — неохотно отговори Торн. — Това не ще е лесно. Имам само необходимото за лекуване, патологично изследване не е предвидено. Ще трябва да отворя трупа, да взема проби, да отгледам култура и всичко останало. За това е нужно време.

— Цялото време е на ваше разположение — мрачно произнесе Стенли. — Зная само едно: ние не ще се върнем на Земята, докато не изясним от какво е умрял Хемридж. С какво мога да ви помогна?

— Помогнете ми да го пренесем в лазарета.

Стенли съобщи за случилото се на останалите членове от екипажа.

— Хемридж умря — каза рязко той. — От какво — засега не знаем. Не е нужно да ви казвам какво означава това.

Да, те разбираха всичко без обяснения; рискуваха и сега навярно ще трябва да заплатят за това.

— Вие сте се допирали до него! — завика Клайен, отдръпвайки се от Леман. — Били сте с него в една стая, не се доближавайте до мен.

— Какво да правим, капитане? — Леман побледня. — Какви начини има да се предпази човек?

— Никакви.

— Не може да бъде — Леман се разтревожи. — Това е глупост. Ако Хемридж е умрял от някаква болест, не значи, че ние също трябва да заболеем.

— Откъде знаете? Може би вече сте заболели — припряно каза Стенли. — Ядохме и пихме заедно, дишахме един и същ въздух. Ако Хемридж е умрял от някакъв неизвестен вирус, не ще можем нищо да направим. Тогава ние вече сме заразени. Ако не, той не е опасен за нас. Във всеки случай остава ни само да чакаме.

Наложи се дълго да чакат.

Най-после се появи Торн. Очите му се бяха зачервили от напрегнатата работа без сън и почивка, лицето му беше отслабнало. Той постави мълчаливо на масата микроскопа и сложи под обектива предметното стъкло.

— Е? — Стенли се стараеше да не мисли за благополучен изход. — Знаете ли от какво е умрял Хемридж?

— Да, зная.

— От какво?

— Не е вирус — Торн криво се усмихна, като чу въздишка на облекчение. — Но от това няма да ни бъде по-леко.

— Защо? — лицето на Леман пламна и се покри с капчици пот. — Чувствувах, че това не може да бъде чужд вирус. Твърде много се различаваме от обитателите на тази планета, за да ни действуват техните болести. Идеята за вируса беше съвсем безсмислена.

— И от какво е умрял Хемридж? — нетърпеливо попита Клайен. Торн кимна към микроскопа.

— Погледнете. И вие, Леман. За вас също ще бъде интересно.

Когато Леман се изправи, на лицето му бе изписано недоумение. Той отново се наведе над окуляра.

— Насекоми — каза той. — Като мравки, паяци или бръмбари...

— Нещо средно — кимна Торн.

— В тялото на Хемридж ли ги намерихте?

— Да.

— Те ли са го убили?

— Да, те.

— Тогава сме спасени — с облекчение възкликна Клайен. — Можем да ги унищожим — той се засмя. — Дявол да го вземе, на Земята ние цял живот се борим с насекоми и винаги побеждаваме.

— Винаги ли? — Торн сви рамене. — Вие забравяте едно: тези твари са големи колкото вируси. Размножават се със страхотна бързина, а главното, могат да се размножават в човешкото тяло. — Торн преглътна буцата в гърлото си. — Хемридж просто гъмжеше от тях.

— Не разбирам, откъде са се взели — безпомощно каза Леман. — Защо ни нападаха? Торн, кажете за бога, ако знаете, има ли някаква надежда?

— Не — Торн погледна със съжаление Леман. — Вие все още не разбирате ли? Тези насекоми... Та това са обитателите на планетата, които търсехме. Намерихме ги, без сами да знаем. А те са били там през цялото време.

— Не може да бъде! Градът беше просторен, тунелите грамадни, а тези същества са така малки, че се виждат само под микроскоп. Според мен, това е глупост.

— Големи, малки — уморено каза Торн, — какъв е истинският смисъл на тези понятия? А това, което изграждат термитите в Африка? Не са ли много големи постройките им за толкова малко насекомо? А кораловите рифове, а целите острови, изградени от малки организми? И то в нашия собствен свят. А тук... всъщност, целият този град и даже самата планета, всичко това е един колосален коралов риф. Ние бродихме в самия му център.

— Но там всичко беше от метал — запъвайки се, проговори Клайен. — Хемридж прави анализ.

— Затова и умря. Пръв. Той работеше с голи ръце. А ние бяхме с ръкавици, ето и цялата разлика. Това е само отсрочка, но не спасение.

— Но нали това беше метал?

— И какво от това? — с горчивина каза Стенли. — Ето ви още един пример, колко са ограничени нашите представи. У нас металът не съдържа насекоми и ние не допускаме дори мисълта, че това е възможно при някакви съвсем други условия — той погледна ръцете си. — Те имат друг обмен на веществата, хранят се с метал,

съоръженията им са построени от мъртви тела, също като кораловите острови.

— Да — каза Торн, — проникнали са през порите в тялото ни и там, вътре, заобиколени от хранителна среда, са започнали да се размножават. В човешкото тяло има желязо, има и други метали, с които те могат да се хранят. Но само защо не чувствуваме болка? Вероятно отделят някаква течност, правят нечувствителни нервите и тъканите. При това са толкова малки. Тъй или иначе, в края на краищата те предизвикват смърт и пълно разрушаване на тъканите — той потръпна. — Тялото на Хемридж се беше превърнало буквално на пихтия.

— Значи, ние всички ще умрем! — изречението не съдържаше въпрос. Още преди Торн да кимне, Стенли знаеше отговора.

— Да. Те са изпълнили целия кораб. Металът несъмнено е заразен. След време те ще превърнат кораба в безформена буца гъбеста сплав. Нищо не можем да направим. Ако се спуснем на Земята, ще се размножат и на нея. Срещу тях не може да се изработи имунитет, както срещу вирусите. Единственият изход е пълна изолация на кораба — Торн погледна капитана. — Пълна.

... Стенли влезе в машинното отделение и дълго стоя там, вторачен в бучащия двигател. После насочи кораба така, че да се движи не към Земята, а в обратната посока. Силовото поле, което го направляваше към набеязаната цел, щеше да се запази много дълго. Много по-дълго, отколкото е необходимо да се изведе корабът от нашата Галактика. За да се унищожи това поле, трябваше сила. А ако не се окаже такава сила...

Стенли се погрижи да няма такава сила. Сега вече нищо не ще може да унищожи създаденото поле. След това бавно премина в командната кабина, седна в креслото и вторачено загледа въртящите се на екрана дъги.

Тяхното пътешествие ще бъде дълго. Най-дългото от всички, които хората са извършвали; то щеше да продължава до края на живота им.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 5 от 1962 г. под псевдонима Алан Инес (Alan Innes).

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.